

ST. GERLACH EN DE WILDE BEESTEN

De Maas is dood, leve de Maas. Natuurontwikkeling en prachtige kleurenfoto's maken het Maasdal groener! Echt waar. Pieter Winsemius en enkele andere dynamische figuren zeggen het zelf (Maandblad juni 1996). "Opdat de Maas daadwerkelijk door een groen dal gaat stromen". Iets nieuws? Nee, de Maas heeft eeuwenlang door een groen dal gestroomd, alleen zijn sommigen dat vergeten. Wat geeft het, tegenwoordig beheren we de natuur toch anders. Het tijdperk van Heimans en Thijsse is afgelopen. Natuurontwikkeling, een nieuw beleid, la nature pour la nature, dat maakt pas indruk. Bovendien is het goedkoop.

Ook het Geuldal lijkt rijp voor een ritueel herstel van de natuur. Natuurontwikkelaars zijn moeilijk te stuiten. Een stevig raster, daarbinnen een aantal gekke Britse koeien en niet te vergeten een groot bord. Zo'n ontwikkeling behoeft immers toelichting. "In gen dael", tussen Houthem en Broekhem, zullen Miss MacNelly en nog een paar liefvallige, grazende dames de natuur weer vorm gaan geven. Opdat de Geul daadwerkelijk, ja dat kennen we. Bij het gerestaureerde kasteel St. Gerlach wordt natuurontwikkeling verkocht, opgedrongen aan de Stichting Het Limburgs Landschap, als een ideologie van echtheid en puurheid. Ach, kastelen zijn er om te behouden en het Limburgse landschap kennelijk niet.

Toegegeven, ook bij Houthem zijn de mooie bloemrijke beemden langs de Geul verdwenen. Het in de loop der tijd gewijzigde agrarisch beheer heeft de "put"- en "cloodbeemden" wanhopig productief gemaakt. De laatste doen hun naam nu meer dan vroeger eer aan. Er valt weinig te beleven. De huidige begroeiing is slechts een groen derivaat van het oorspronkelijk vochtige beekdalgrasland dat bestond uit kruidenrijke *Calthion*- en *Arrhenatherion*-vegetaties die werden gehooïd en nabeweid. Een pastorale idylle die we alleen in Oost-Europa nog aantreffen. Een zuiver cultuurlandschap, wat is er mis mee? Het is onopgemerkt verdwenen! Wat resteert is het

herbarium van F.C.A. de Wever en enkele oude foto's. Fragmentarisch illustreren ze de historische ecologie van de Geulbeemden.

Helaas, we worden op een ruwe wijze uit de droom geholpen. Natuurbeheer is elitair en vereist enige kennis om het goed te doen. In het Geuldal wil men niets gewoon herstellen, behouden of beschermen. Er wordt iets gemaakt of beter gezegd ontwikkeld. Wat lovende woorden in het Maandblad en iedereen begint te juichen. Hoewel, we moeten sinds kort waken voor te veel eco-optimisme (Maandblad juli/augustus 1996). Waarom lees ik zoiets nooit vóóraf? Waarom is het Geuldal nooit vanuit een andere invalshoek bekeken? Waarom rücksichtlos gekozen voor natuurontwikkeling?

De komende vier jaar wordt ruim 10 miljoen gulden geïnvesteerd. "Het Beneden-Geuldal zal de komende jaren veranderen in een natuurlandschap, waar de Geul ongestoord meandert, kuddes paarden en runderen vrij grazend door het dal trekken en het oerbos op de hellingen weer terugkeert" (ROM-project Mergelland Nieuws, juli 1996). Natuurlandschap? Oerbos? "Enkele malen per jaar zijn er rondtrekkende mergellandschappen met een herder die bijdragen aan de verspreiding van plantenzaden". Tegen dit soort mythomanie valt het Geuldal niet te beschermen.

Kent u de geschiedenis van Gerlachus? Vol overtuiging ging hij op kruistocht, goed voor een beetje middeleeuws avontuur en de ontwikkeling van onbekende heidenen. Het zou hem verlossen van al zijn schulden. Edoch, het liep helemaal anders. Na de veldtocht in het Heilige Land kreeg Gerlachus zo'n berouw van zijn zonden, dat hij besloot zich terug te trekken in een holle eik, als kluizenaar vlakbij de Geul, aan de rand van de beemden. Het

maakte erg veel indruk en bracht de gelovigen tot inkeer. En na zijn dood -zo gaat het meestal- werd Gerlachus heilig verklaard.

F.S. van Westreenen

St. Gerlach-Huis, Valkenburg, C.

Landschap te Geulen

Geuldal tussen Valkenburg en Meerssen ca. 1910
(prentbriefkaartencollectie B. Graatsma).